

IB-Nederlands, hoe doet u dat?

Volgens de filosofie van het International Baccalaureate (IB) moet elke leerling op een internationale school zijn moedertaal als Language A1 kunnen volgen. Vaak blijken er echter te weinig leerlingen te zijn om het vak Nederlands aan te bieden. Daarom wordt regelmatig aan NTC-leerkrachten gevraagd om de leerlingen bij het examenprogramma te begeleiden. Dat is niet altijd makkelijk. Veelal is onduidelijk wat er van hen wordt verwacht. Het IB-Nederlands blijkt een vak op zich en de eisen zijn specifiek. Een aantal (ervarings)-deskundigen geeft graag tips en informatie.

Josephine Franken, directeur van de Stichting IBID en cursusleider Nederlands in het IB tijdens de bijscholingsdagen, weet vanuit de praktijk tegen welke problemen de NTC-leerkrachten aanlopen. "Op veel internationale scholen neemt het Nederlands maar een beperkte ruimte in. Ik adviseer docenten dan ook als eerste zichzelf zichtbaar te maken. Elke IB-school heeft een IB-coördinator. Vraag deze of de 'Head of Language department' naar de algemene informatie en de benodigde vaksyllabi voor de verschillende examenprogramma's. Ook kunt u van hen een wachtwoord krijgen voor het online curriculum-centrum. Hier vindt u veel specifieke IB-informatie."

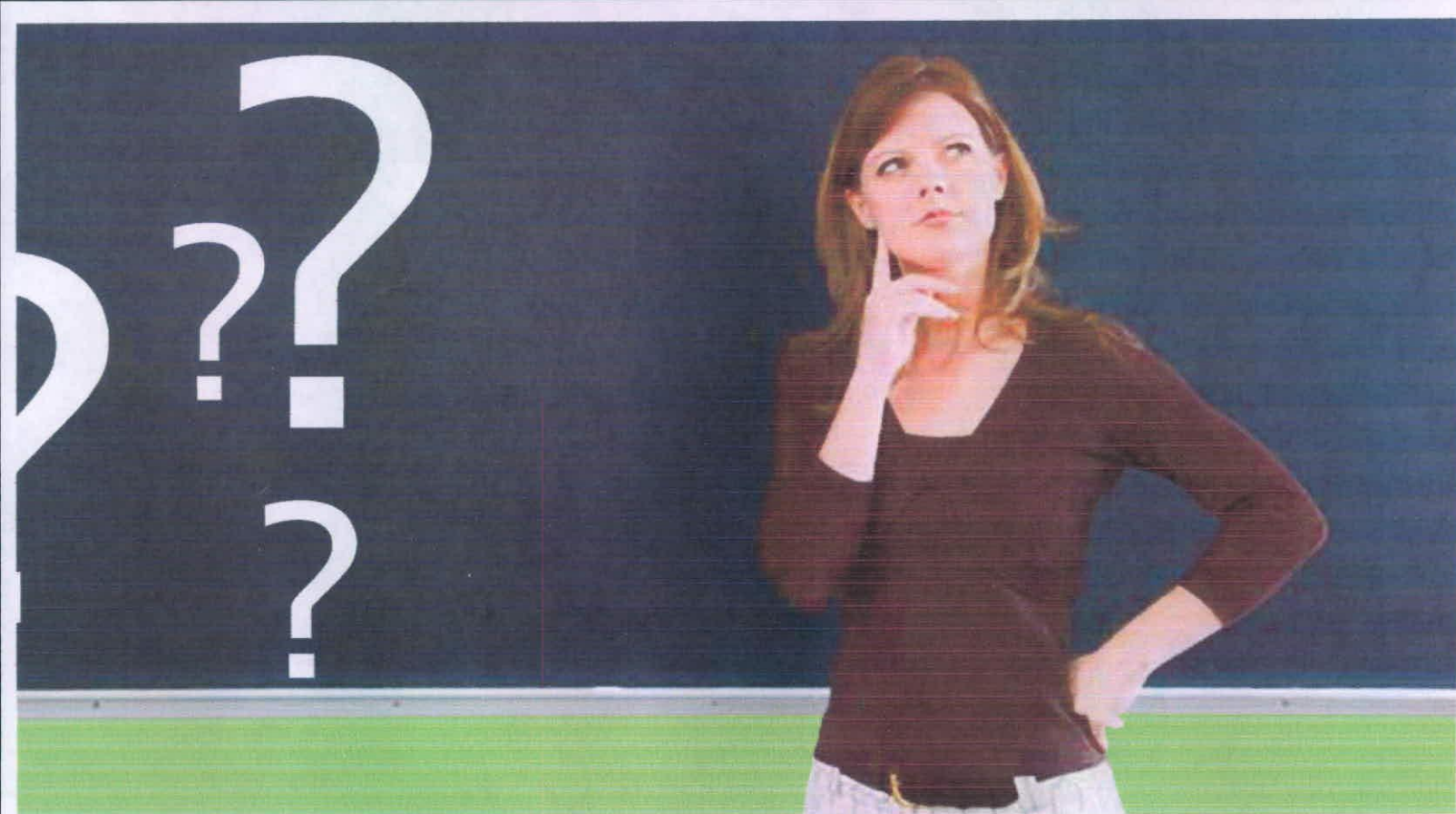
Methoden

Vaak vragen docenten welke methoden en materialen zij het beste kunnen gebruiken. "Het lastige is dat geen van de bestaande methoden voor Nederlands volledig toepasbaar is op de IB-situatie," zegt

Josephine. "Voor de begeleiding van leerlingen, die het A1- of A2-programma – Nederlands als moedertaal – volgen, is een methode voor literatuuronderwijs in de bovenbouw geschikt. Bij het B-programma – Nederlands als tweede taal – zult u echter zelf uit bestaande methodes veel bij elkaar moeten zoeken." Voor het begeleiden van IB-leerlingen zijn er volgens Josephine twee punten van belang. "Zorg dat u volledig op de hoogte bent van de IB-ideologie en -terminologie. In mijn begintijd lagen de IB-syllabi standaard naast mijn bed. Daarnaast is ervaring met het vak Nederlands in het voortgezet onderwijs belangrijk, omdat u de inhoud van uw lessen zelf moet invullen. Het samenstellen van een literatuurlijst alleen is niet voldoende. Er wordt van u verwacht dat u literaire werken technisch kunt analyseren."

'Selftaught students'

De begeleiding van het vak IB-Nederlands op A1- en A2-niveau past volgens Josephine vooral bij leerkrachten met een hbo-lerarenopleiding VO Nederlands. Voor leerkrachten die dit niveau niet hebben, is het IB-Nederlands op B-niveau - Nederlands als tweede taal - nog te overzien. Natuurlijk zijn hier uitzonderingen op. Josephine raadt leerkrachten daarom vooral aan zich te beperken tot het niveau dat ze zelf denken goed aan te kunnen. Leerlingen van een IB-school waar het vak Nederlands niet tot de opties behoort, kunnen dit via de Stichting IBID of de Wereldschool volgen op het niveau van A1 'Standard Level'. Dit zijn de zogenaamde 'selftaught students'. Zij worden op afstand

International Baccalaureate Diploma Program

Het International Baccalaureate Diploma Program (IBDP) is een internationaal en landonafhankelijk schoolprogramma voor leerlingen in het voortgezet

onderwijs dat qua niveau vergelijkbaar is met het Nederlandse vwo. Nederlandstalige leerlingen op een IB-school kunnen Nederlands in hun pakket opnemen als één van de zes vakken van het examenprogramma. Het Nederlands kan dus niet op zichzelf worden gevolgd. Omdat de meeste universiteiten in de wereld het IB-diploma erkennen, kan de leerling met dit diploma op zak praktisch overal een universitaire studie volgen.

De vakken binnen het IB-programma moeten de volgende disciplines vertegenwoordigen:

Discipline 1: eerste taal, A1 'Taught' of 'Selftaught'

Discipline 2: tweede taal, A2 of B, dit kan ook nog een A1 zijn

Discipline 3: individu en samenleving (aardrijkskunde, geschiedenis en economie)

Discipline 4: experimentele wetenschappen (o.a. natuurkunde en biologie)

Discipline 5: wiskunde (op drie niveaus)

Discipline 6: vak naar keuze (bijvoorbeeld een derde taal)

Alle vakken zijn opgedeeld in twee niveaus: Higher Level (HL), vier à vijf lessen per week en Standard Level (SL), drie lessen per week. Voor een compleet IB-programma moet een leerling drie vakken op HL en drie vakken op SL doen. Het verschil tussen deze niveaus zit in de hoeveelheid van de lesstof. De aanduiding A (moedertaal) of B (Nederlands als tweede taal) bepaalt de moeilijkheidsgraad van het programma. A1-talen mogen ook zonder leerkracht op school worden gevolgd, maar dan alleen op Standard Level. Deze leerlingen worden dan geregistreerd als 'selftaught school-supported'.

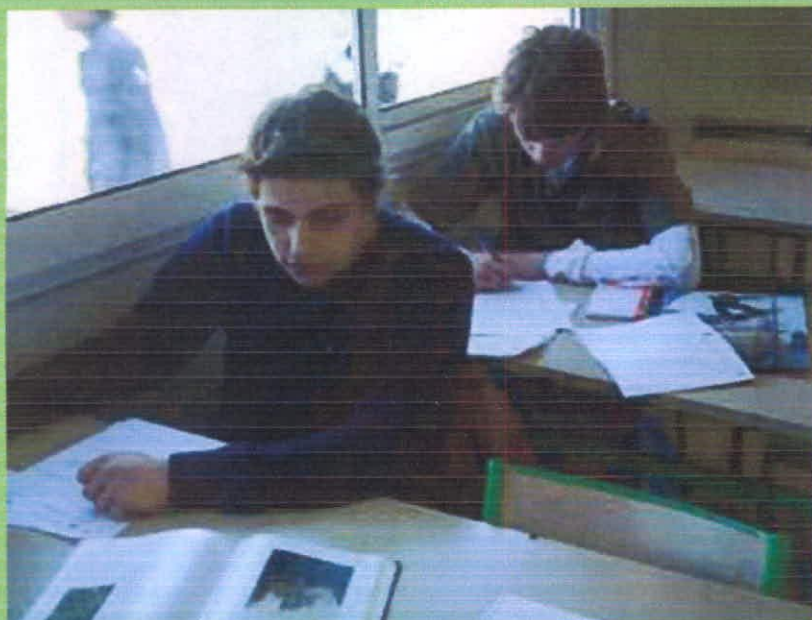
door bevoegde en bekwame leerkrachten Nederlands begeleid. Informatie kunt u vinden op www.stichtingibid.org of www.wereldschool.nl.

Stichting Nederlands Onderwijs Phnom Penh De Wieken, Cambodja

Een school die werkt zoals hierboven beschreven, is Stichting Nederlands Onderwijs Phnom Penh De Wieken in Cambodja. Marjan Slaats geeft hier les in het voortgezet onderwijs tot en met klas 4. Haar zoon volgt, op dit moment als enige leerling, het 'Dutch A1 Selftaught-programma'. "Hij zit op de internationale school in een gemengde klas van 'selftaught'-leerlingen en wordt in het Engels begeleid door een leerkracht. De leerlingen voeren literaire discussies en ontwikkelen hun manier van denken over literaire teksten. Daarnaast kan hij met vragen een beroep doen op een bevoegde particuliere leerkracht in Nederland."

Zelf biedt Marjan de leerlingen de mogelijkheid hun werk door haar te laten nakijken op taalgebruik en spelfouten. "Maar ondanks mijn achtergrond en ervaring bezit ik naar mijn idee onvoldoende deskundigheid op het gebied van literatuuronderwijs op IB-niveau. Daarom laat ik de IB-begeleiding graag over aan een expert. Je wilt ouders kwaliteit garanderen en daarom adviseren wij onze leerlingen het programma te volgen met een ervaren leerkracht op afstand. Hoewel dat met het huidige A1 'selftaught'-klasje op de internationale school minder noodzakelijk is."

De twee oudste dochters van Marjan zijn in het

Alternatieven

Wanneer een NTC-school het IB-Nederlands niet kan bieden, is er een aantal alternatieven. De volgende certificaten sluiten aan op het Nederlandse hoger onderwijs of een universitaire studie:

Staatsexamen vwo Nederlands (deelcertificaat) en NT2 Staatsexamen programma 2

Deze examens worden zonder meer erkend in Nederland. Het is een groot voordeel dat de bestaande methodes voor het vak Nederlands naar de niveaus van deze examens toewerken. De staatsexamens worden jaarlijks afgenomen op meerdere locaties in Nederland en op vooraf bepaalde tijdstippen. De uitvoerende instantie is de Informatie Beheergroep. Veel informatie is te vinden op hun website www.ib-groep.nl. Ook vindt u hier links naar sites met proefexamens.

verleden naar tevredenheid begeleid door een leerkracht van de Wereldschool. Het blijft volgens Marjan voor leerlingen evengoed lastig. "Je kunt begeleiding op afstand combineren met klassentijd voor zelfstandig werken. Het biedt de leerlingen houvast en discipline en ze kunnen bij de leerkracht terecht met dagelijkse vragen of problemen."

International Bilingual School of Provence, Frankrijk

Een ander voorbeeld uit de praktijk komt van Tessa Asselberghs, leerkracht basisonderwijs van de International Bilingual School of Provence in Frankrijk. Zij verdiepte zich vorig jaar in het IB-examenprogramma. Zonder enige ervaring in het voortgezet onderwijs nam zij de taak op zich om twee leerlingen te begeleiden in hun examenjaar. Met succes, want 'haar leerlingen' zijn geslaagd op A1 Higher Level-niveau. Volgens Tessa bestaat er een soort mythe rond het IB-programma. "Omdat de exacte inhoud veel leerkrachten onbekend is, schrikt het ze af." Wel kostte het haar, naast de vijf lessen per week, heel wat tijd en moeite. "Het is lastig zoeken naar de juiste informatie en middelen."

Tessa heeft een aantal tips voor leerkrachten die in een vergelijkbare situatie zitten. "De vaksyllabi bevatten onmisbare informatie. Hierin staat van a tot z wat je moet doen. Vraag de internationale school ook om oude examens als voorbeeld, zodat je een duidelijk beeld krijgt van de inhoud. Het is handig om goed contact te hebben met de leerkrachten van andere taalsecties. Daarnaast schafte ik het boek 'Language A1 (English) Revision Guide' aan, uitgege-

bevat een toelichting op ieder onderdeel van het IB-programma en geeft ook voorbeelden. Het is eigenlijk bedoeld voor leerlingen, maar het heeft mij ontzettend geholpen. Een nadeel is, dat er alleen Engelstalige werken in worden besproken. Het liefst leest een Nederlandse leerkracht natuurlijk beoordelingen van de Nederlandstalige boeken. Tijdens een bezoek aan Nederland ben ik daarom in de bibliotheek op zoek gegaan naar boeken met uittreksels. Met wat geluk vind je deze bij een boekhandel als De Slegte."

Tessa maakt nauwelijks gebruik van het online curriculum-centrum op de site van de International Baccalaureate Organisation (IBO). "De informatie-uitwisseling over het IB-Nederlands die er te vinden is, vind ik beperkt en niet actueel. Liever zou ik zien dat meer leerkrachten hun ervaringen uitwisselen via 'Mijn School!'"

NTC Houston, Awty International School

Tot slot de ervaringen van Miranda de Vries. Zij is iemand die al jaren IB-leerlingen begeleidt op NTC Houston, verbonden aan de Awty International School. Miranda is een eerstegraads bevoegde leerkracht Nederlands en goed op de hoogte van de inhoud van diverse eindexamenprogramma's. "Het Nederlandse eindexamen vwo en het IB-examenprogramma verschillen wezenlijk van elkaar. In het IB-programma ligt sterk de nadruk op literatuur. IB-leerlingen worden onder meer beoordeeld op het herkennen van beeldspraak en stijffiguren. Het benoemen van alineafuncties, verwijzwoorden of kunnen samenvatten, zoals dat in Nederlandse exa-

**Certificaat Nederlands als Vreemde Taal (CNaVT):
Profiel Taalvaardigheid Hoger Onderwijs (PTHO)**

Het profiel PTHO toetst of een leerling het Nederlands beheerst op het niveau van de overgang van voortgezet naar hoger onderwijs. Dit certificaat is ontwikkeld voor anderstalige volwassenen. Het examen wordt op locatie in het buitenland afgenomen en er bestaat geen specifieke cursus voor. Kijk voor meer informatie en voorbeeld-examens op de website van het CNaVT: www.cnavt.org.

Verder willen wij u erop wijzen dat elke universiteit aanvullende eisen kan stellen aan toekomstige studenten. Het is daarom raadzaam om tijdig contact op te nemen met de toelatingscommissie van de gekozen onderwijsinstelling in Nederland.

Het samenstellen van een leeslijst is moeilijker dan het lijkt, omdat je met veel criteria rekening moet houden. Heb je eenmaal een kloppende lijst, bewaar deze dan goed. Koop desnoods zelf alle boeken en geef ze aan de leerlingen in bruikleen."

Miranda heeft altijd contact gehouden met een vakleerkracht in Nederland. "Wij wisselden in de loop van de tijd onder meer de nodige ervaringen en toetsen uit. Een groot voordeel is dat we de resultaten van leerlingen ook kunnen vergelijken."

Wat betreft methoden heeft Miranda goede ervaringen met het boek 'Literair mechaniek' van Erica van Boven en G.J. Dorleijn (ISBN-13: 9789062833832).

Hierin vindt u belangrijke literaire begrippen. Een uittreksel kunt u tegen een kleine vergoeding downloaden via www.studentonly.nl. Door met het uittreksel te werken, bespaart u tijd, die u kunt besteden aan uw didactiek.

Ook van de delen 'Argumenteren', 'Formuleren', 'Presenteren' en 'Spelling' uit de serie 'Taaltopics' (www.taaltopics.noordhoff.nl) maakt Miranda graag gebruik. "Achterin staan opdrachten voor leerlingen met de antwoorden erbij. Die helpen je om je lesinhoud te bepalen." Miranda krijgt veel benodigde informatie van de IB-coördinator van de internationale school. "Elk jaar komen er subjectreports uit. Daarin staat hoe leerlingen over het algemeen op de verschillende examenonderdelen hebben gepresteerd. Ik kan niet wachten tot ik het subjectreport van dit jaar binnen heb."

Miranda benadrukt het belang van de einddoelen die per leerling gelden. "Kijk naar de capaciteiten en de beoogde vervolgopleiding van de leerling en

bepaald IB-niveau." Als laatste drukt ook Miranda leerkrachten op het hart om vooral de andere taalleerkrachten op de internationale school te bevragen. "Samen kun je bekijken of je de juiste formulieren op tijd in orde hebt. In het 'Handbook of procedures for the Diploma Programme' staan alle formulieren, procedures en deadlines beschreven."

Tips op een rij

- Benader de IB-coördinator van de internationale school.
- Verdiep u in de achtergronden en terminologie van het IB.
- Bestudeer de vaksyllabi en het 'Handbook of procedures for the Diploma Programme'.
- Meld u via de coördinator op school aan op www.occ.ibo.org.
- Volg een IB-bijbischolingscursus van de Stichting NOB (indien in het aanbod aanwezig).
- Zoek contact met ervaren taalleerkrachten op de internationale school.
- Volg (indien mogelijk) een algemene workshop Language A1 van het IBO.
- Lees het raamschoolplan NTC voortgezet onderwijs. Hierin worden de leerlijnen van de onderbouw naar de IB-examenprogramma's beschreven. Ook worden er les- en achtergrondmaterialen genoemd die leerkrachten kunnen gebruiken bij het samenstellen van hun lessen. Kijk ook op www.stichtingnob.nl.
- Neem bij vragen contact op met claudia.versteeg@stichtingnob.nl.